

Asia: VN/15285/2021

HE laiksi osatyökykyisten työllistymistä tukevan erityistehtäväyhtiön perustamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

2 §. X Oy:n tehtävät ja toimiala

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että yhtiön tulisi toimia tuloksellisesti, mutta sen ensisijaisena tavoitteena ei olisi tuottaa liikevoittoa. Toimintaa tulisi ehdotuksessa harjoittaa niin, ettei se vääristä kilpailua. Momentissa säädettäisiin myös, että yhtiön tuottamien palveluiden hinnoittelun tulee olla markkinaehtoista. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Esitämme pohdittavaksi tarvitseeko yrityksen tuotteiden tai palveluiden olla markkinaehtoisesti tuotettuja, mikäli työntekijä/ työntekijät toimivat pienimuotoisesti ja osa-aikaisesti Esim. 2-15h/vko.

Pykälän 5 momentissa säädetään, että yhtiö tuottaa EU:n valtioneuvoston päätöksessä tarkoitettuja yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin tarkoitettuja palveluja (SGEI) ja että siihen sovelletaan lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Onko teillä tähän lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

3 §. Yhtiön toiminnan kohdistuminen

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yhtiöön työllistettävien kohderyhmästä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Lain toimeenpanossa on erityistä huomiota kiinnitettävä työkyvyttömyyseläkkeellä oleviin henkilöihin. Eläke ei voi/saa olla esteenä X Oy:n palveluiden piiriin pääsemiseen. Työkyvyttömyyseläkkeellä olevia henkilöitä varten tarvitaan vahvaa ohjausta ja tiedotusta, sekä Kelan ja muiden ammattilaisten osaamisen kehittämistä, jotta työkyvyttömyyseläkkeellä olevat työhaluiset henkilöt osaisivat ilmoittautua / osattaisiin ohjata ilmoittautumaan työnhakijaksi, jos haluavat tulla otetuksi huomioon ohjattaessa työnhakijoita X Oy:lle. Esim. autismikirjon henkilö voi haluta työelämään ja hänellä on koulutusta, mutta vaikeudet työelämään kiinnittymisessä ovat johtaneet siihen, että henkilö on työkyvyttömyyseläkkeellä. Tällöin hän ei ole TE-toimiston asiakkaana.

Toimeenpanossa on otettava huomioon myös ne henkilöt, jotka on siirretty TE-toimistoista kuntien työllisyystoimien vastuulle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että työ- ja elinkeinotoimisto valitsisi kohderyhmäkriteerit täyttävistä työnhakijoista ne, jotka asetettaisiin ehdolle yhtiön palvelukseen. Yhtiö voisi rekrytoida palvelukseensa ainoastaan tästä ehdolle asetettavista henkilöistä työllistäessään osatyökykyisiä. Onko teillä tähän lausuttavaa?

Periaatteessa yhden ohjaavat TE-toimiston malli on mm. yhdenvertaisuuden toteutumisen turvaamisen näkökulmasta kannatettava, mutta se sisältää myös riskejä. Malli edellyttää selkeää kohderyhmäkriteeristöä, jonka perusteella alueellisten TE-toimistojen on tosiasiassa mahdollista tehdä päätöksiä siitä, keitä he voivat ohjaavalle TE-toimistolle ehdottaa edelleen X Oy:n palvelukseen ehdolle ohjattaviksi henkilöiksi. Järjestelmässä syntyy lisäksi vähintään kahden kerroksen portinvartijuutta (alueellinen TE-toimisto sekä asiakkaat yksinoikeudella X Oy:lle ehdolle ohjaava TE-toimisto).

Mikä olisi perustettavalle erityistehtäväyhtiölle sopiva nimi?

.

Työky Oy (eli Työkyky Oy)

Muita huomioita ja kommentteja esitysluonnoksesta

Onko teillä muuta lausuttavaa?

- Vammaisten ja osatyökykyisten tehokkaampi työllistyminen X Oy:n kautta edellyttää sitä, että yhtiön kautta tarjolla olevat tehtävät muotoutuvat sinne palkattavien henkilöiden mukaan eikä niin, että henkilöt valitaan yhtiön työtehtävien mukaan. Vain tällä tavalla voidaan saada aikaan onnistumisia vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden työllistymisessä, kun muistetaan, että X Oy:hyn on mahdollista palkata vain sellaisia henkilöitä, joiden työelämään kiinnittyminen ei ole minkään aiemman tarjolla olevan palvelun avulla onnistunut.
- Eläkkeeltä X Oy:n kautta työelämään haluavien vammaisten ja osatyökykyisten haluavien tavoittaminen ja ohjaus X Oy:n palvelukseen edellyttää heidän kanssaan tekemisissä olevilta viranomaisilta ja heitä tukevilta ammattilaisilta tietoa kriteereistä, jotka X Oy:n palvelukseen haluavien on täytettävä, vammakohtaista osaamista (mm. autismiosaamista autismikirjon asiakkaiden kohdalla) henkilöiden tiedottamisessa ja ohjaamisessa samoin kuin selkokielistä materiaalia ja saavutettavaa tietoa X Oy:n tarjoamista mahdollisuuksista päästä työelämään.
- Hallituksen esitys sisältää esityksen Työttömyysturvalain 12 a luvun 15 §:n muuttamisesta. Ehdotuksen mukaan X Oy:n kautta tarjottavista töistä kieltäytyminen tai työstä eroaminen ei aiheuttaisi henkilölle seuraamuksia. Ehdotettu poikkeus koskisi kuitenkin vain työttömyysetuutta. Myöskään työkyvyttömyyseläkkeeltä X Oy:n palvelukseen siirtyville ei työstä kieltäytyminen tai eroaminen saisi aiheuttaa aiheuttaisi seuraamuksia työkyvyttömyyseläkkeeseen kohdistuvina sanktioina. Eläkkeiden, erityisesti työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittaminen ei ole eläkkeensaajalle riskitöntä ja työhaluinekin eläkkeellä oleva henkilö voi punnita hyvin tarkasti

kannattaako työhön paluun yrittäminen siihen liittyvien taloudellisten ja pahimmillaan eläkkeen menetyksen sisältävien riskien takia (ks. Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä (HE 738/2009) sekä STM:n työryhmäraportti 32/2017 työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittamisesta ja tähän liittyvistä haasteista). Oikean ja oleellisen tiedon jakamisen merkitys on siksi erityisen tärkeää tähän ryhmään kuuluville potentiaalisille X Oy:n kautta työllistyviksi haluaville henkilöille.

Esitys jättää lisäksi avoimeksi ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Miten ohjaus tullaan järjestämään? X Oy:n asiakkuus on esityksen mukaan viimesijainen, vasta TE-toimiston kautta saatavien palveluiden toimimattomuuden jälkeen avautuva mahdollisuus.
- Vastaako yhden TE-toimiston ohjaus -malli alueelliseen tarpeeseen? Miten lähetettävien kriteerit määritellään, sitähan ei tämä lakiesitys ratkaise?
- Mitä työehtosopimusta X Oy tulee noudattamaan (oma vai toimialakohtainen)? Tämä varmaan muokkaantuu ajan myötä.

Parviainen Tarja
Autismiliitto ry